

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

SUPREME COURT OF JUSTICE

Nr. 220

Din 28 septembrie 2026

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. A. Lăpușeanu, 28

Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află cauza de contencios administrativ nr. 3-11/26, intentată la contestația Comisiei de Evaluare a Judecătorilor împotriva Consiliului Superior al Magistraturii, terț Ion Bulhac, cu privire la anularea Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 358/23 din 04 august 2026 și constatarea nepromovării evaluării externe de către judecătorul Ion Bulhac.

La 21 septembrie 2026, Curtea Supremă de Justiție a primit cererea terțului Ion Bulhac privind sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a efectului normativ cumulat al sintagmelor „comisia de evaluare a stabilit că” din art. 11 alin. (2), „sau de către comisia de evaluare” din art. 19 alin. (1) și „sau nepromovarea” din art. 19 alin. (5) pct. 2) lit. c) din Legea nr. 252 din 17 august 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor.

Prin încheierea din 28 septembrie 2026, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea lui Ion Bulhac, a ridicat excepția de neconstituționalitate și a dispus remiterea sesizării Curții Constituționale în vederea examinării constituționalității sintagmelor menționate. În acest sens, vă remitem sesizarea și încheierea anexate.

Anexă:

1. Sesizarea lui Ion Bulhac cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.
2. Încheierea din 28 septembrie 2026 a Curții Supreme de Justiție, dosarul nr. 3-11/26.

Președinte interimar
al Curții Supreme de Justiție

Diana Stănilă

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

privind excepția de neconstituționalitate a *efectului normativ cumulat* al următoarelor texte din *Legea nr. 252 din 17 august 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor*, în interpretarea care permite Curții Supreme de Justiție, la contestația Comisiei de evaluare, să constate direct nepromovarea după adoptarea unei hotărâri favorabile de către CSM: (a) sintagma „*comisia de evaluare a stabilit că*” din art. 11 alin. (2); (b) sintagma „*sau de către comisia de evaluare*” din art. 19 alin. (1); (c) sintagma „*sau nepromovarea*” din art. 19 alin. (5) pct. 2 lit. c).

I. AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume Bulhac 2. Prenume Ion

3. Funcția judecător

6. Numele și prenumele reprezentantului Nicoară Vasile

7. Ocupația reprezentantului avocat, BAA „Pro Dreptate”

II. OBIECTUL SESIZĂRII

11. Prezenta sesizare are ca obiect controlul constituționalității efectului normativ cumulat al următoarelor texte din Legea nr. 252 din 17 august 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor: (a) sintagma „*comisia de evaluare a stabilit că*” din art. 11 alin. (2); (b) sintagma „*sau de către comisia de evaluare*” din art. 19 alin. (1); (c) sintagma „*sau nepromovarea*” din art. 19 alin. (5) pct. 2 lit. c), în interpretarea care permite Curții Supreme de Justiție, la contestația Comisiei de evaluare, să constate direct nepromovarea după adoptarea unei hotărâri favorabile de către CSM, prin prisma articolelor 1 alin. (3), 4, 20, 23, 26, 28, 43, 54, 116, 121¹ și 123 din Constituție, în coroborare cu articolele 6 și 8 CEDO.

12. Obiectul sesizării nu constă în soluționarea unei simple probleme de interpretare și aplicare a legii, rezervată instanțelor de judecată, și nici în contestarea dreptului Comisiei de a sesiza CSJ sau a plenitudinii controlului judiciar. Critica privește pretinsa insuficiență de claritate a efectului normativ cumulat al textelor indicate, sub aspectul raportului dintre rolul recomandator al Comisiei, rolul decizional al CSM, cele două motive distincte prevăzute la art. 19 alin. (6) și competența CSJ de a pronunța direct nepromovarea. HCC nr. 21 din 1 octombrie 2018, § 54, și HCC nr. 26 din 10 noiembrie 2020 sunt invocate numai pentru principiul general potrivit căruia o interpretare contradictorie sau imprevizibilă a unei norme poate ridica o problemă de calitate a legii atunci când afectează drepturi fundamentale, nu pentru a deduce din acestea un criteriu suplimentar celui stabilit de Legea nr. 252/2023.

III. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

A. Circumstanțele relevante ale litigiului principal

13. Ion Bulhac este judecător al Curții de Apel Centru. În procedura de evaluare externă reglementată de Legea nr. 252/2023, Comisia de Evaluare a Judecătorilor a propus inițial nepromovarea evaluării, reținând, în esență, pretinse probleme de integritate etică deduse din participarea sa la adoptarea unor acte judecătorești în cauze examinate ulterior de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

14. Prin Hotărârea nr. 693/50 din 30 decembrie 2025, Consiliul Superior al Magistraturii a respins raportul inițial și a dispus reevaluarea. Consiliul a constatat că raportul nu individualizase suficient conduita judecătorului, nu delimitase în mod adecvat eroarea profesională de actul arbitrar, nu stabilise în toate situațiile norma imperativă concret încălcată, nu examinase suficient rolul personal al judecătorului și legătura dintre conduita imputată și încălcarea Convenției și nu motivase convingător tratamentul diferențiat față de alte evaluări.

15. Reevaluarea nu a schimbat concluzia Comisiei. Prin raportul din iunie 2026, Comisia a propus din nou nepromovarea, reținând pretinsul caracter arbitrar al unor decizii pronunțate cu participarea lui Ion Bulhac în cauzele Naddur, Malai, Eșanu, Salinschi, Trocin și V.I.

16. Prin Hotărârea nr. 358/23 din 4 august 2026, după audierea subiectului și examinarea raportului de reevaluare și a materialelor procedurii, Consiliul Superior al Magistraturii a respins raportul Comisiei și a constatat promovarea evaluării.

17. CSM nu a negat existența unor deficiențe profesionale. Consiliul a diferențiat însă, pe de o parte, existența unei erori sau a unei motivări insuficiente într-un act colegial și, pe de altă parte, caracterul individual, inexcusabil și deosebit de grav al conduitei unui judecător, necesar pentru a transforma eroarea jurisdicțională într-o carență de integritate care justifică cea mai severă consecință – nepromovarea și încetarea mandatului.

18. În cauza Naddur, CSM a reținut că Ion Bulhac nu era nici judecător-raportor și nici președintele completului, că avea o experiență redusă în ordinea de apel și că aceste împrejurări nu îl exonerează

de responsabilitate pentru vot, dar sunt relevante pentru individualizarea gradului de vinovăție și a gravității conduitei.

19. În cauzele Malai, Eșanu și Salinschi, CSM a reținut existența unor probleme de motivare sau apreciere, însă a considerat că ele se înscriau, în contextul concret, preponderent în sfera performanței profesionale și a unei practici naționale insuficient uniformizate, fără a atinge în mod demonstrat pragul excepțional al lipsei de integritate.

20. În cauzele Trocin și V.I., CSM a constatat că nu a fost identificată o normă imperativă concretă care să fi obligat instanța de recurs să substituie procurorul și să reconstruiască din oficiu toate deficiențele investigației, iar hotărârile CtEDO nu atribuiau nemijlocit încălcarea Convenției completului de recurs din care făcea parte Ion Bulhac.

21. La 25 august 2026, Comisia de Evaluare a Judecătorilor a contestat Hotărârea CSM nr. 358/23. Comisia nu solicită doar anularea hotărârii, ci solicită Curții Supreme de Justiție să constate direct nepromovarea evaluării lui Ion Bulhac.

22. Prin Încheierea din 28 august 2026, Curtea Supremă de Justiție a primit contestația în procedură. Articolul 19 alin. (1) din Legea nr. 252/2023 constituie temeiul normativ al calității procesuale active invocate de Comisie, iar articolul 19 alin. (5) pct. 2 lit. c) constituie temeiul prin care se solicită constatarea directă a nepromovării.

23. Prin urmare, problema de constituționalitate nu este ipotetică. Textele contestate urmează să fie aplicate în cauza concretă, iar rezultatul solicitat de Comisie ar produce efecte directe și grave asupra statutului constituțional, mandatului, reputației și carierei profesionale a autorului excepției.

B. Incidența drepturilor fundamentale și caracterul concret al excepției

24. Excepția de neconstituționalitate are o legătură directă cu soluționarea litigiului principal. Articolul 19 alin. (1) din Legea nr. 252/2023 constituie temeiul calității procesuale active invocate de Comisia de evaluare, iar articolul 19 alin. (5) pct. 2 lit. c) constituie temeiul cererii acesteia ca instanța supremă să constate direct nepromovarea evaluării.

25. Sintagma „*comisia de evaluare a stabilit că*” din articolul 11 alin. (2) este, la rândul ei, aplicabilă, deoarece nepromovarea solicitată se întemeiază pe calificarea unor acte judecătorești drept arbitrare, calificare pe care CSM a refuzat să o confirme după examinarea raportului de reevaluare.

26. Eventuala admitere a excepției sau formularea unei rezerve de interpretare poate influența în mod concret limitele controlului exercitat de Curtea Supremă de Justiție, sarcina de motivare a Comisiei, standardul probator și soluțiile care pot fi pronunțate în dosarul respectiv. Excepția nu are, așadar, caracter abstract și nu constituie o *actio popularis*.

27. Nepromovarea evaluării nu reprezintă o simplă apreciere profesională. Ea poate conduce la încetarea mandatului de judecător, la interdicția de a ocupa funcțiile publice prevăzute de lege, la pierderea dreptului la indemnizația unică de concediere și, după caz, la pensia specială, precum și la consecințe patrimoniale, profesionale și reputaționale asociate public lipsei de integritate.

28. Prin natura și intensitatea acestor consecințe sunt incidente, în primul rând, articolele 20, 28, 43 și 116 din Constituție. Articolele 1 alin. (3), 4, 23 și 54 servesc drept repere de interpretare privind statul de drept, accesibilitatea și previzibilitatea legii, concordanța cu Convenția și proporționalitatea ingerinței.

29. Articolul 26 din Constituție este incident sub aspectul posibilității efective a subiectului evaluării de a răspunde motivelor și probelor pe baza cărora CSJ ar putea pronunța pentru prima dată nepromovarea. Articolul 6 din Constituție este invocat numai auxiliar, pentru delimitarea funcțională dintre Comisie, CSM și instanța de control, fără a se susține că examinarea conduitei reflectate într-un act jurisdicțional ar echivala, prin ea însăși, cu revizuirea acelui act.

30. Articolele 121¹ și 123 din Constituție sunt incidente deoarece consacră rolul și atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii în garantarea independenței autorității judecătorești și în materia carierei judecătorilor. Rolul constituțional al CSM nu exclude controlul deplin și efectiv al CSJ, dar impune ca hotărârea Consiliului să constituie obiectul real al controlului, iar nu o etapă lipsită de efect juridic propriu.

31. Faptul că evaluarea externă urmărește scopul legitim al consolidării integrității și al încrederii publice nu înlătură incidența drepturilor menționate. Dimpotrivă, caracterul extraordinar al procedurii și severitatea rezultatului impun delimitări previzibile, constatări individualizate, un standard probator adecvat și un control judiciar efectiv, dar exercitat în limitele stabilite de lege și de Constituție.

C. Delimitarea exactă a problemei de constituționalitate

32. Prezenta sesizare nu contestă, în sine, existența Comisiei de evaluare, competența ei de a investiga fapte relevante și de a formula un raport și nici dreptul legiuitorului de a institui un control judiciar al hotărârilor CSM.

33. De asemenea, autorul nu susține că recunoașterea prin lege a calității procesuale active a unei autorități publice ar fi, prin ea însăși, incompatibilă cu Constituția. Problema apare din efectul cumulat al celor trei texte contestate, în configurația particulară în care Comisia este autoarea unei recomandări negative neconfirmate, CSM a constatat promovarea după reluarea evaluării, iar Comisia solicită instanței să pronunțe direct, pentru prima dată, nepromovarea.

34. Nu se contestă nici competența CSJ de a efectua un control deplin și efectiv în fapt și în drept. Un asemenea control poate coexista cu rolul constituțional central al CSM și cu caracterul subsidiar al intervenției judiciare. Ceea ce trebuie lămurit este criteriul juridic care separă controlul de legalitate și temeinicie de o nouă evaluare autonomă, *de novo*, a aceluiași împrejurări.

35. **Problema constituțională** poate fi formulată astfel: *permit articolele 11 alin. (2), 19 alin. (1) și 19 alin. (5) pct. 2 lit. c) din lege, interpretate împreună, ca simplul dezacord al Comisiei cu ponderea acordată probelor de CSM să fie transformat într-o hotărâre judecătorească irevocabilă de nepromovare, fără demonstrarea unuia dintre motivele distincte prevăzute la art. 19 alin. (6) și fără explicarea raportului causal dintre motivul admis și rezultatul opus?*

36. O a doua întrebare este dacă expresia „*comisia de evaluare a stabilit că*”, aplicată actelor jurisdicționale, *poate fi înțeleasă ca o constatare definitivă a caracterului arbitrar sau numai ca o concluzie formulată în scopul raportului, care produce efectele juridice prevăzute de lege prin hotărârea CSM ori, după caz, prin hotărârea CSJ pronunțată în limitele art. 19 din lege.*

37. O a treia întrebare privește garanțiile aplicabile atunci când CSJ ar urma să substituie constatarea de promovare a CSM cu nepromovarea. Fără a introduce un standard probator nou în lege, trebuie lămurit dacă protecția oferită de formula „*dovezi care confirmă*” poate fi neutralizată printr-o simplă apreciere alternativă a plauzibilității raportului Comisiei tocmai în etapa în care se pronunță soluția cea mai severă și irevocabilă.

38. Critica nu urmărește ca instanța constituțională să soluționeze litigiul de fond, să aprecieze probele din dosarul de evaluare ori să decidă dacă autorul a promovat evaluarea. Aceste chestiuni aparțin autorităților competente. Se solicită stabilirea limitelor constituționale în interiorul cărora aceste autorități își exercită competențele.

39. Din această perspectivă, problema depășește o simplă divergență de interpretare a legii. Ambiguitatea privește însăși distribuirea competenței de a adopta rezultatul eliminatoriu, condițiile substituției rezultatului CSM și intensitatea standardului care protejează independența judecătorului atunci când evaluarea se întemeiază pe acte jurisdicționale.

D. Cadrul normativ relevant

40. Articolul 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023 enumeră situațiile în care subiectul nu corespunde criteriului de integritate etică și utilizează formula „*comisia de evaluare a stabilit că*”. În cauza pendinte este relevantă ipoteza referitoare la emiterea unui act arbitrar sau a unor acte arbitrare.

41. Articolul 18 alin. (3) din lege prevede că CSM examinează raportul Comisiei și adoptă o hotărâre motivată prin care acceptă sau respinge raportul și constată promovarea ori nepromovarea evaluării. Așadar, legea nu atribuie raportului, prin el însuși, efectul juridic al promovării sau nepromovării.

42. În cadrul examinării, CSM nu îndeplinește o funcție pur formală. Consiliul audiază subiectul, examinează raportul și materialele și trebuie să decidă dacă dovezile confirmă neîndeplinirea criteriilor. Posibilitatea de a respinge raportul ar fi lipsită de efect util dacă aprecierea Comisiei ar prevala în controlul judiciar fără demonstrarea unuia dintre motivele prevăzute la art. 19 alin. (6) din lege.

43. Articolul 19 alin. (1) din lege permite contestarea hotărârii CSM sau CSP atât de subiectul evaluării, cât și de Comisia de evaluare, în termenul prevăzut de lege. Sintagma „sau de către comisia de evaluare” instituie o legitimare procesuală expresă, dar nu stabilește prin ea însăși motivele pentru care contestația poate fi admisă.

44. Motivele de admitere rezultă din articolul 19 alin. (6) din lege și sunt alternative: (i) *erori procedurale grave care au afectat caracterul echitabil al procedurii*; sau (ii) *circumstanțe de fapt care puteau conduce la promovarea ori nepromovarea evaluării*. Calificativul „grave” este atașat de legislator erorilor procedurale și nu poate fi transferat automat celei de-a doua ipoteze. Jurisprudența constituțională referitoare la posibilitatea CSJ de a corecta erori grave ori vădite și la deferența datorată CSM descrie intensitatea și funcția controlului, fără a substitui sau restrânge cele două motive prevăzute expres de lege.

45. Potrivit articolului 19 alin. (5) pct. 2 lit. c) din lege, după admiterea contestației și anularea hotărârii CSM emise după reluarea procedurii de evaluare, CSJ poate constata promovarea sau nepromovarea evaluării. Sintagma „sau nepromovarea” este direct relevantă deoarece Comisia solicită aplicarea ei în defavoarea autorului.

46. Articolul 19 alin. (7) din lege stabilește caracterul irevocabil al hotărârii CSJ. Prezenta sesizare nu contestă în mod autonom această regulă, dar o ia în considerare la aprecierea clarității condițiilor în care instanța poate crea, pentru prima dată, rezultatul negativ după ce CSM a constatat promovarea.

47. Citite sistemic, normele descriu patru momente distincte: investigația și concluzia Comisiei; examinarea și decizia CSM; controlul judiciar exercitat de CSJ; executarea rezultatului definitiv. Constituționalitatea mecanismului depinde de păstrarea identității fiecărei funcții și a standardului care îi corespunde.

48. Calitatea procesuală a Comisiei nu poate fi confundată cu temeinicia contestației sale. Comisia poate sesiza instanța, însă trebuie să invoce și să demonstreze unul dintre motivele prevăzute la art. 19 alin. (6) din lege, să îl raporteze la considerentele concrete ale CSM și să explice modul în care acesta putea conduce la un rezultat diferit.

49. La fel, competența CSJ de a constata direct nepromovarea nu semnifică o libertate nelimitată de reponderare. Ea reprezintă o soluție jurisdicțională ce poate fi utilizată după constatarea uneia dintre cele două ipoteze ale art. 19 alin. (6) din lege, cu motivarea circumstanțelor decisive și a întrunirii criteriilor materiale ale nepromovării.

E. Jurisprudența Curții Constituționale relevantă

50. Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate, norma contestată trebuie să fie aplicabilă soluționării cauzei, excepția poate fi ridicată de părți, de reprezentanții lor sau din oficiu, iar problema nu trebuie să fi fost soluționată anterior din aceeași perspectivă constituțională.

51. Prin Hotărârea nr. 23 din 25 iulie 2016, Curtea a examinat răspunderea patrimonială în regres legată de încălcarea Convenției și a reținut necesitatea unei hotărâri interne distincte care să constate că, prin acțiuni sau omisiuni săvârșite intenționat ori din neglijență gravă, persoana a determinat ori a contribuit semnificativ la încălcare. Hotărârea CtEDO nu stabilește, prin ea însăși, culpa personală a judecătorului. Fiind pronunțată într-un regim juridic diferit, HCC nr. 23/2016 este utilizată prin analogie pentru cerința individualizării, nu ca standard direct și exhaustiv al evaluării externe.

52. Prin Hotărârea nr. 12 din 28 martie 2017, pronunțată în materia răspunderii penale pentru adoptarea cu bună-știință a unei hotărâri contrare legii, Curtea a protejat diferențele rezonabile de interpretare și erorile judiciare de bună-credință, cerând demonstrarea intenției directe dincolo de orice îndoială rezonabilă. Hotărârea nu consacră neglijența gravă drept condiție generală a vettingului și este relevantă, prin analogie, numai pentru necesitatea delimitării erorii de bună-credință de conduita intenționat arbitrară.

53. Prin Hotărârea nr. 2/2025, Curtea a examinat elemente ale mecanismului instituit prin Legea nr. 252/2023 și a delimitat rolul Comisiei de cel al CSM. Comisia investighează și propune, iar raportul său are caracter recomandator; CSM examinează raportul, îl acceptă sau îl respinge și adoptă hotărârea privind promovarea ori nepromovarea.

54. Aceeași hotărâre a reținut diferența dintre standardele probatorii aplicabile celor două etape. Pentru adoptarea soluției de către CSM, formula „*dovezi care confirmă*” exprimă un nivel superior de certitudine, justificat inclusiv prin gravitatea consecințelor evaluării negative asupra carierei magistratului.

55. În ceea ce privește actele jurisdicționale pretins arbitrare, Hotărârea nr. 2/2025 a examinat elementele legale referitoare la norma imperativă și la hotărârea CtEDO anterioară într-o situație similară, precum și arhitectura în care Comisia întocmește raportul, iar CSM îl acceptă sau îl respinge. Din această hotărâre pot fi desprinse cerințe de previzibilitate și individualizare, dar nu rezultă o condiție potrivit căreia CSJ ar putea înlătura hotărârea CSM numai pentru o eroare gravă ori vădită și nici imposibilitatea CSJ de a pronunța soluția directă prevăzută de art. 19 alin. (5) din lege.

56. Din aceste elemente nu rezultă că orice eroare de motivare, orice soluție ulterior infirmată sau orice participare într-un complet asociat unei condamnări la Strasbourg echivalează cu un act arbitrar. Delimitarea interpretării juridice discutabile și a erorii de bună-credință de conduita flagrantă și grav imputabilă rezultă din criteriul legal, din garanțiile independenței și din jurisprudența europeană pertinentă; ea nu trebuie prezentată ca un prag autonom creat prin HCC nr. 2/2025.

57. Prin Decizia nr. 166 din 13 noiembrie 2025, Curtea a examinat articolul 19 alin. (6) din lege și a reținut rolul constituțional central al CSM, rolul subsidiar al CSJ și necesitatea unui control judiciar deplin și efectiv în fapt și în drept.

58. Noțiunea de control deplin nu a fost echivalată cu obligația unei rejudecări *de novo*. Curtea a valorificat standardul potrivit căruia instanța poate corecta erori grave sau vădite și trebuie să manifeste deferența necesară pentru ca autoritatea constituțională competentă să rămână factorul decizional principal. Formula este una permisivă și funcțională; ea nu constituie un al treilea motiv de admitere și nu restrânge ipoteza autonomă a circumstanțelor de fapt prevăzută de art. 19 alin. (6) din lege.

59. Rolul principal al CSM și controlul subsidiar al CSJ nu sunt propoziții incompatibile. Ele descriu funcții complementare: CSM realizează aprecierea administrativ-constituțională primară asupra carierei, iar CSJ verifică efectiv dacă hotărârea respectă legea, procedura, faptele și drepturile fundamentale.

60. Tocmai această complementaritate impune ca trecerea de la control la substituție să fie raportată la unul dintre motivele legale. În cazul erorii procedurale, legea cere caracterul grav și afectarea echității; în cazul circumstanțelor de fapt, trebuie identificată împrejurarea concretă și explicat de ce aceasta putea conduce, potrivit criteriilor legii, la rezultatul opus. Simpla preferință pentru o altă pondere a acelorași probe, desprinsă de ambele motive, ar transforma controlul într-o evaluare autonomă.

F. Semnificația Deciziei Curții Constituționale nr. 148 din 9 septembrie 2026

61. Decizia Curții Constituționale nr. 148 din 9 septembrie 2026 constituie cea mai recentă jurisprudență relevantă pentru delimitarea controlului CSJ în materia evaluării externe. Prezenta sesizare o valorifică în mod expres.

62. Curtea a precizat că Hotărârea nr. 2/2025 examinase, între altele, articolele 11 alin. (2) și 18 alin. (3) din lege, iar Decizia nr. 166/2025 examinase critici referitoare la articolul 19 alin. (6) din lege. Delimitarea obiectelor este importantă pentru a evita extinderea automată a autorității acestor soluții asupra unei combinații normative și factuale neexaminată.

63. În analiza rolului CSM, Curtea a reiterat că acesta examinează raportul și circumstanțele cauzei, poate ajunge la o concluzie diferită de cea a Comisiei și trebuie să motiveze hotărârea. Posibilitatea diferenței de apreciere nu este o anomalie a sistemului, ci consecința rolurilor distincte atribuite de lege.

64. Referitor la controlul judiciar, Curtea a reținut că atât CSM, cât și CSJ dispun de competența substanțială de a verifica dacă Comisia a apreciat corect conduita și criteriile evaluării. Procedura trebuie să ofere ***garanții efective***, iar controlul CSJ trebuie să fie deplin și efectiv.

65. Totodată, Decizia nr. 148/2026 a reiterat că o cale de atac efectivă nu presupune în mod necesar o rejudecare *de novo*. CSJ poate corecta erori grave sau vădite și trebuie să păstreze deferența necesară pentru ca respectivele consilii să rămână principalii factori decizionali. Curtea nu a formulat însă „eroarea gravă ori vădită” ca o condiție exclusivă, aplicabilă și motivului distinct privind circumstanțele de fapt.

66. Decizia nr. 148/2026 nu a examinat însă sintagma „sau de către comisia de evaluare” din articolul 19 alin. (1) din lege din perspectiva funcției procesuale a autorului unei recomandări neconfirmate. Ea nu a tranșat nici efectul cumulat al acestei legitimări cu sintagma „sau nepromovarea” în situația exactă în care, după reevaluare, CSM respinge al doilea raport negativ și constată promovarea.

67. Configurația predominant analizată în jurisprudența anterioară privea accesul persoanei evaluate la control împotriva unei hotărâri negative a consiliului și suficiența controlului oferit. Prezenta cauză ridică problema inversă: ***limitele în care Comisia poate urmări, împotriva unei hotărâri favorabile a CSM, prima soluție judiciară directă și irevocabilă de nepromovare***.

68. Prin urmare, Decizia nr. 148/2026 nu poate fi invocată nici pentru a exclude orice critică nouă, nici pentru a introduce în art. 19 alin. (6) din lege o condiție pe care textul nu o conține. Premisele sale relevante sunt: controlul deplin și efectiv al CSJ; inexistența obligației unei rejudecări *de novo*; posibilitatea corectării erorilor grave sau vădite cu deferența corespunzătoare; precum și autonomia celor două motive legale de admitere.

69. Autorul nu solicită limitarea controlului CSJ sub nivelul stabilit prin Decizia nr. 148/2026. Solicită ca acel control să rămână raportat la hotărârea contestată și la art. 19 alin. (6) din lege: instanța poate verifica toate aspectele relevante, dar nepromovarea directă nu poate rezulta din simplul dezacord instituțional, fără constatarea unei erori procedurale grave sau a unei circumstanțe de fapt apte să conducă la alt rezultat.

70. În această lectură, Decizia nr. 148/2026 nu oferă argumentul unui prag unic al erorii calificate, dar susține necesitatea delimitării controlului efectiv de o repetare automată a evaluării. Problema constituțională subzistă numai dacă efectul normativ cumulat al textelor permite eludarea motivelor art. 19 alin. (6) din lege și pronunțarea nepromovării printr-o reponderare autonomă, lipsită de criteriu și de motivare suficientă.

G. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

71. Jurisprudența Curții Europene admite că evaluarea extraordinară a magistraților poate urmări un scop legitim și poate răspunde unor necesități sociale importante. Compatibilitatea ei cu Convenția depinde însă de independența organelor, calitatea procedurii, previzibilitatea criteriilor, caracterul individualizat al constatărilor și proporționalitatea consecințelor.

72. În cauza *Xhoxhaj v. Albania*, Curtea a acceptat particularitățile reformei de vetting și severitatea unor consecințe atunci când constatările erau serioase, individualizate și supuse unor garanții suficiente. Hotărârea nu instituie prezumția că orice deficiență profesională sau orice act judecătoresc criticat ulterior justifică destituirea.

73. În cauza *Sevdari v. Albania*, Curtea a constatat încălcarea articolului 8 CEDO, apreciind disproporționată destituirea în circumstanțele concrete. Neregularitățile patrimoniale se refereau în principal la obligații fiscale privind veniturile licite ale soțului obținute în străinătate, nu s-a constatat rea-credință în declarații, iar o deficiență profesională izolată nu a atins gravitatea necesară măsurii extreme.

74. În cauza *Nikëhasani v. Albania*, concluzia a fost diferită în prezența unor îndoieli serioase și individualizate privind integritatea financiară. Compararea celor două cauze confirmă caracterul contextual al proporționalității și necesitatea de a demonstra gravitatea personală, nu de a aplica mecanic o etichetă.

75. Cauza *Thanza v. Albania* confirmă obligația de a oferi persoanei o posibilitate efectivă de apărare și o motivare adecvată, inclusiv atunci când evaluarea privește contacte sau omisiuni imputate magistratului. Distinct, cauza *Besnik Cani v. Albania* privește garanția tribunalului stabilit prin lege. Cele două cauze nu trebuie confundate și sunt relevante pentru garanții convenționale diferite.

76. În cauzele *Baka v. Hungary [MC]* și *Grzęda v. Poland [MC]*, Curtea a subliniat legătura dintre statutul judecătorilor, rolul consiliilor judiciare, accesul la instanță și independența sistemului judiciar. Măsurile care afectează cariera magistratului trebuie să fie însoțite de garanții împotriva presiunii și arbitrarului.

77. În cauza *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, Curtea a acordat o importanță centrală previzibilității normelor de răspundere, independenței organelor, termenelor și proporționalității sancțiunii. Cu cât consecința este mai severă, cu atât norma și motivarea trebuie să permită persoanei să înțeleagă conduita imputată și criteriul juridic aplicat.

78. Cauza *Denisov v. Ukraine [MC]* impune verificarea unui prag de gravitate pentru incidența art. 8 CEDO în litigiile profesionale. Autorul susține că efectele cumulate ale nepromovării - pierderea mandatului, interdicția legală de acces la anumite funcții, afectarea reputației de integritate și consecințele patrimoniale și profesionale - sunt apte să atingă acest prag; concluzia trebuie stabilită concret în funcție de natura și intensitatea consecințelor.

79. Cauza *Ovcharenko și Kolos v. Ukraine* evidențiază necesitatea de a distinge interpretarea juridică discutabilă de încălcarea gravă ori flagrantă, de denaturarea serioasă a dreptului sau de conduita lipsită de o bază juridică. ***Evaluarea răspunderii pentru actul jurisdicțional reclamă examinarea elementului individual și subiectiv.***

80. Rezultă că standardele convenționale nu exclud vettingul și nici controlul judiciar substanțial. Ele cer ca măsura eliminatorie să se întemeieze pe ***reguli previzibile, constatări personale și suficient de grave, o motivare care răspunde apărărilor esențiale și o analiză reală a proporționalității.***

IV. NECONSTITUȚIONALITATEA PREVEDERILOR LEGALE CRITICATE

1. Admisibilitatea criticii și incidența concretă a normelor constituționale

81. Toate cele trei texte contestate urmează să producă efecte în dosarul pendinte. Primul definește premisa materială a acuzației de act arbitrar, al doilea permite Comisiei să atace hotărârea favorabilă a CSM, iar al treilea permite soluția finală de nepromovare solicitată de Comisie.

82. Legătura nu este eventuală. CSJ a primit contestația în procedură, iar Comisia solicită expres anularea Hotărârii CSM nr. 358/23 și constatarea nepromovării. Autorul se află în fața unui risc juridic actual și direct.

83. Textele sunt criticate în efectul lor cumulat și în interpretarea aptă să permită o substituție bazată pe simpla reponderare. Identitatea parțială cu texte examinate anterior nu suprimă noutatea perspectivei atunci când combinația normativă, titularul căii de atac și sensul substituției nu au fost tranșate.

84. DCC nr. 148/2026 a examinat art. 19 alin. (6) din lege, a considerat suficient cadrul celor două motive de admitere și a respins criticile privind caracterul incomplet al controlului și încălcarea articolelor 20 și 116 din Constituție. Noutatea pretinsă în prezenta cauză nu poate consta în reluarea acestor critici, ci numai în efectul cumulat al legitimării Comisiei și al soluției directe de nepromovare, în configurația factuală concretă.

85. Invocarea articolelor 1 alin. (3), 23 și 54 din Constituție nu are caracter autonom. Acestea sunt aplicate împreună cu dreptul la un proces echitabil, viața profesională și reputația, dreptul la muncă și garanțiile specifice independenței judecătorului.

86. Articolul 4 din Constituție asigură lectura drepturilor interne în concordanță cu articolele 6 și 8 din Convenție. Jurisprudența europeană este utilizată ca standard de protecție și nu pentru a substitui analiza textelor constituționale.

87. Articolul 20 din Constituție este incident deoarece procedura poate determina încetarea mandatului și reclama un control efectiv. Articolul 28 este incident prin efectul sever invocat asupra reputației profesionale și identității sociale. Articolul 43 este invocat prin consecințele asupra exercitării profesiei și continuității carierei de judecător.

88. Articolul 116 din Constituție este incident în mod direct: măsura privește inamovibilitatea, cariera și protecția judecătorului împotriva consecințelor bazate pe conținutul unei soluții pronunțate cu bună-credință. Articolele 121¹ și 123 sunt incidente prin rolul CSM în garantarea independenței și în deciziile de carieră.

89. Actele jurisdicționale definitive nu sunt reevaluate pentru a fi anulate sau modificate în cadrul vettingului, iar autoritatea lucrului judecat nu împiedică examinarea conduitei judecătorului. Totuși, folosirea conținutului unei hotărâri drept temei al unei constatări de integritate impune o delimitare riguroasă între răspunderea statului, eroarea profesională și conduita personală arbitrară.

90. Sunt astfel invocate elementele necesare examinării admisibilității: existența litigiului pendinte, aplicabilitatea normelor, incidența drepturilor și garanțiilor constituționale și pretinsa noutate a criticii. Îndeplinirea ultimei condiții depinde de delimitarea reală a prezentei sesizări față de HCC nr. 2/2025, DCC nr. 166/2025 și DCC nr. 148/2026.

2. Calitatea legii și efectul cumulat al textelor contestate

91. Standardul calității legii nu interzice interpretarea judiciară. Totuși, după DCC nr. 148/2026, critica nu poate fi întemeiată doar pe caracterul general al art. 19 alin. (6) din lege, pe care Curtea l-a considerat suficient. Problema distinctă invocată constă în riscul ca legitimarea Comisiei și lista soluțiilor CSJ să fie tratate ca temeuri autonome, desprinse de cele două motive de admitere și de garanțiile aplicabile constatării directe a nepromovării.

92. Separat, fiecare text poate primi o lectură compatibilă cu Constituția: Comisia formulează constatările raportului; Comisia poate contesta hotărârea; CSJ poate pronunța o soluție directă. Dificultatea apare numai dacă, prin combinarea lor, calitatea procesuală și competența asupra soluției sunt utilizate pentru a eluda filtrul distinct al art. 19 alin. (6) din lege.

93. În lectura conformă, raportul Comisiei este supus examinării CSM, iar CSJ controlează hotărârea Consiliului prin unul dintre cele două motive legale: eroarea procedurală gravă care a afectat echitatea sau circumstanța de fapt care putea conduce la alt rezultat. **Deferența** și posibilitatea corectării erorilor grave ori vădite caracterizează exercitarea controlului, fără a modifica textul motivelor legale.

94. În lectura problematică, Comisia stabilește material lipsa de integritate, CSM poate refuza concluzia, dar aceeași Comisie obține o reponderare complet liberă a aceluiași fapt și solicită direct rezultatul negativ irevocabil, fără a raporta critica la o eroare procedurală gravă sau la o circumstanță de fapt concretă și decisivă. În această lectură, hotărârea CSM și filtrul art. 19 alin. (6) din lege își pierd efectul util.

95. Nu orice aplicare discutabilă a motivelor legale constituie o problemă de calitate a legii. Pentru a justifica intervenția Curții, autorul trebuie să demonstreze că lectura problematică rezultă din efectul normativ al textelor, iar nu numai din modul în care Comisia și-ar fi formulat contestația în cauza concretă.

96. O interpretare sistemică impune ca legitimarea procesuală din alin. (1), soluția din alin. (5) și motivele din alin. (6) din lege să funcționeze împreună. Nici calitatea Comisiei și nici lista soluțiilor nu reprezintă, prin ele însele, motive de admitere a contestației.

97. În concret, Comisia trebuie să indice, după caz, eroarea procedurală gravă și modul în care aceasta a afectat echitatea procedurii sau circumstanța de fapt care putea conduce la un alt rezultat. În ambele ipoteze trebuie confruntat considerentul relevant al CSM și explicată legătura dintre motivul invocat și soluția solicitată.

98. Instanța trebuie, la rândul ei, să precizeze care dintre cele două motive este întrunit, să răspundă considerentelor determinante ale CSM și apărărilor esențiale și să explice de ce materialul cauzei justifică nepromovarea directă. Pentru motivul factual, legea nu cere calificarea împrejurării drept eroare gravă ori vădită, dar cere ca aceasta să fie aptă să conducă la rezultatul opus.

99. Dacă legitimarea Comisiei și soluția directă sunt desprinse de această succesiune, controlul riscă să se transforme într-o evaluare judiciară originară. **Problema nu constă în plenitudinea verificării, ci în lipsa identificării motivului legal și a rațiunii suficiente pentru înlăturarea hotărârii CSM.**

100. Problema poate fi remediată printr-o rezervă de interpretare limitată, potrivit căreia efectul celor trei texte nu permite eludarea art. 19 alin. (6) din lege: Comisia trebuie să invoce și să demonstreze unul dintre cele două motive, iar CSJ poate pronunța nepromovarea directă numai după constatarea motivului și verificarea îndeplinirii criteriilor materiale ale evaluării.

101. ***Dacă formularea legală permite ca nepromovarea directă să fie pronunțată exclusiv în baza unei reponderări autonome a aceluiași circumstanțe, fără întrunirea vreunui dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege, neconstituționalitatea privește această interpretare a efectului normativ cumulat, iar nu existența controlului deplin și efectiv al CSJ.***

3. Rolul recomandator al Comisiei, rolul decizional al CSM și controlul CSJ

102. Raportul Comisiei are rolul de a organiza constatările investigației și de a propune un rezultat. Caracterul său recomandator nu îl face lipsit de importanță, dar înseamnă că efectul juridic final nu se produce înaintea examinării de către CSM.

103. CSM nu este o instanță de apel față de Comisie și nici un organ de certificare automată. El este **autoritatea constituțională** care examinează materialul, audiază subiectul și decide asupra promovării sau nepromovării la standardul impus de lege.

104. CSJ exercită o funcție jurisdicțională autentică și efectivă. Ea poate examina toate susținerile relevante de fapt și de drept și poate corecta hotărârea CSM. Caracterul subsidiar descrie ordinea și funcția intervenției, nu superficialitatea controlului.

105. Un control poate fi deplin fără a fi o repetare automată a evaluării. Instanța verifică dacă faptele au fost stabilite corect, dacă procedura a fost echitabilă, dacă probele au fost apreciate rațional, dacă standardul a fost aplicat și dacă motivarea răspunde elementelor decisive; ea substituie rezultatul atunci când unul dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege este întrunit și materialul cauzei justifică juridic soluția directă.

106. În cauza autorului, CSM a examinat individual rolul în complete, norma pretins încălcată, contextul practicii, legătura cu hotărârile CtEDO, gradul de culpă și proporționalitatea. Comisia poate critica aceste constatări, dar trebuie să arate fie eroarea procedurală gravă care a afectat echitatea, fie circumstanța de fapt concretă care putea conduce la nepromovare, nu doar să repete concluzia raportului.

107. Dacă simpla persistență a Comisiei în propria concluzie ar fi suficientă pentru o nouă ponderare liberă, hotărârea CSM ar deveni o etapă provizorie, iar raportul recomandator ar dobândi în practică o forță mai mare decât decizia autorității constituționale.

108. Pe de altă parte, excluderea oricărui control asupra unei hotărâri favorabile a CSM nu ar fi justificată. Consiliul poate greși, iar legea poate acorda Comisiei posibilitatea de a sesiza instanța. Echilibrul constituțional se află în standardul de admitere și în motivarea cerută, nu într-o imunitate a hotărârii CSM.

109. Rezerva necesară este deci funcțională: Comisia sesizează, CSM rămâne decidentul primar, iar CSJ controlează și corectează. Nicio etapă nu este decorativă și nicio autoritate nu își însușește rolul celeilalte.

110. Această lectură dă efect simultan Hotărârii nr. 2/2025, Deciziei nr. 166/2025 și Deciziei nr. 148/2026. Ea protejează atât eficiența vettingului, cât și independența magistratului evaluat.

111. În lipsa acestei lecturi, posibilitatea Comisiei de a urmări direct nepromovarea ar transforma refuzul CSM într-o simplă divergență instituțională ce poate fi înlăturată prin preferința instanței, fără demonstrarea motivului legal al admiterii și a legăturii sale cu rezultatul solicitat.

112. Un asemenea rezultat ar diminua rolul real al CSM și ar confunda controlul deplin cu obligația unei noi evaluări de la zero, deși jurisprudența constituțională a precizat că o cale de atac efectivă nu presupune în mod necesar un control *de novo*.

4. Calitatea procesuală a Comisiei și sarcina de a identifica eroarea hotărârii CSM

113. Sintagma „sau de către comisia de evaluare” nu este criticată pentru simplul fapt că acordă unei autorități publice dreptul de a sesiza instanța. Legiuitorul poate institui o asemenea legitimare pentru apărarea legalității și a interesului public al evaluării.

114. Specificul constituțional rezultă din poziția Comisiei: ea este autoarea raportului pe care CSM l-a respins. Când contestă, Comisia nu apără un drept subiectiv propriu, ci invocă interesul legalității mecanismului. Această funcție reclamă o motivare centrată pe eroarea hotărârii atacate.

115. Contestația nu poate constitui doar continuarea raportului sub forma unei a doua pledoarii pentru aceeași concluzie. După ce CSM a răspuns raportului, obiectul controlului este hotărârea CSM, cu raționamentul și standardul ei propriu.

116. Comisia trebuie să confrunte constatările determinante ale CSM și să indice, după caz, eroarea procedurală gravă care a afectat echitatea ori circumstanța de fapt relevantă omisă, denaturată sau apreciată într-un mod susceptibil să conducă la alt rezultat. Sarcina nu este satisfăcută prin afirmarea superiorității propriei aprecieri.

117. În special, atunci când CSM a individualizat rolul judecătorului într-un complet colegial și a diferențiat eroarea profesională de lipsa de integritate, Comisia trebuie să indice elementul personal, proba și criteriul legal care ar justifica înlăturarea concluziei Consiliului.

118. Această exigență nu instituie o prezumție irefragabilă în favoarea judecătorului și nu împiedică remediarea unei hotărâri eronate. Ea distribuie în mod rațional sarcina argumentării către autorul contestației și păstrează caracterul jurisdicțional al controlului.

119. Reiterarea concluziei negative de către Comisie nu instituie, prin ea însăși, o asimetrie neconstituțională, deoarece legea acordă ambelor părți calitate procesuală. Riscul constituțional apare numai dacă, în practică, raportul negativ poate fi reluat până la confirmare fără ca hotărârea CSM să fie controlată prin motivele limitative prevăzute de lege.

120. Constituția nu interzice legitimarea procesuală a Comisiei și nici existența unor poziții procedurale diferite. Ea cere însă ca admiterea contestației să depindă de demonstrarea unuia dintre motivele legale și ca soluția directă să fie însoțită de *garanții proporționale cu gravitatea consecinței*.

121. Articolul 20 din Constituție nu poate fi citit ca rezervând accesul la instanță numai persoanei evaluate și ca anulând legitimarea Comisiei. Relevanța sa constă în caracterul efectiv și echitabil al procedurii în care se poate pronunța măsura negativă, inclusiv în contradictorialitate, motivare și posibilitatea de a răspunde temeiurilor decisive.

122. Prin urmare, sintagma din art. 19 alin. (1) din lege este compatibilă cu Constituția dacă legitimarea Comisiei funcționează pentru controlul hotărârii CSM în condițiile art. 19 alin. (6), nu ca un motiv autonom de reevaluare judiciară nelimitată.

5. Competența de a constata direct nepromovarea după reevaluare

123. Sintagma „sau nepromovarea” din articolul 19 alin. (5) pct. 2 lit. c) din lege conferă CSJ posibilitatea unei soluții directe după ce procedura de evaluare a fost deja reluată. Rațiunea ei poate consta în evitarea unui circuit procedural repetitiv și în asigurarea efectivității controlului.

124. Această rațiune este legitimă, dar competența directă trebuie distinsă de condițiile în care poate fi exercitată. Lista soluțiilor nu elimină motivele de admitere, standardul probator, obligația de motivare și respectul datorat rolului CSM.

125. În cauza concretă, soluția directă ar produce pentru prima dată rezultatul negativ după două examinări ale CSM, ultima desfășurată ulterior reevaluării. Ea nu ar restabili o hotărâre negativă anterioară, ci ar crea o nepromovare judiciară irevocabilă.

126. Această particularitate impune ca instanța să constate unul dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege și, distinct, să verifice dacă materialul probator satisface criteriile legale ale nepromovării. Eroarea procedurală trebuie să fie gravă și să fi afectat echitatea; circumstanța de fapt trebuie să fie concretă și aptă să conducă la rezultatul opus.

127. Simpla existență a unei alte aprecieri rezonabile asupra gravității, vinovăției ori proporționalității nu reprezintă, prin ea însăși, unul dintre motivele legale. Dacă este invocat motivul factual, CSJ trebuie să identifice împrejurarea relevantă și să explice de ce aceasta putea și, în materialul concret, justifică schimbarea rezultatului.

128. Atunci când motivul legal este demonstrat, iar probele confirmă neîndeplinirea criteriului de integritate, CSJ poate pronunța nepromovarea fără a deveni un organ administrativ de evaluare. Instanța exercită competența expres atribuită de art. 19 alin. (5) din lege, în urma controlului hotărârii contestate.

129. Cerința legăturii cauzale nu înseamnă că rezultatul trebuie să fie „inevitabil”, formulă care nu se regăsește în lege. Ea exprimă obligația de a demonstra că motivul admis este apt să afecteze rezultatul și că, după examinarea probelor și a criteriilor materiale, soluția directă este justificată.

130. O motivare constituțional adecvată trebuie să arate succesiunea: *motivul legal identificat; considerentul CSM afectat; proba ori norma relevantă; influența asupra rezultatului; îndeplinirea criteriilor de nepromovare; individualizarea și proporționalitatea măsurii*.

131. Această succesiune este cu atât mai necesară cu cât hotărârea este irevocabilă. Irevocabilitatea nu este, în sine, contrară Constituției sau Convenției, dar exclude o cale ordinară ulterioară împotriva primei constatări judiciare negative și sporește cerința de rigoare, contradictorialitate și motivare.

132. În măsura în care sintagma permite nepromovarea directă fără constatarea unuia dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege și fără verificarea criteriilor materiale, ea afectează previzibilitatea, accesul efectiv la justiție, proporționalitatea și garanțiile statutului judecătorului.

6. Articolul 19 alin. (6) din lege ca filtru obligatoriu al controlului și substituției

133. Deși articolul 19 alin. (6) din lege nu este contestat, el constituie norma de legătură fără de care textele criticate ar avea un câmp excesiv. Calitatea titularului contestației și competența asupra soluției nu pot fi desprinse de motivele legale de admitere.

134. DCC nr. 166/2025 și DCC nr. 148/2026 au descris controlul ca deplin și efectiv, dar **compatibil cu deferența și cu posibilitatea corectării erorilor grave ori vădite**. Această formulă nu înlocuiește motivele legale și trebuie înțeleasă împreună cu distincția dintre eroarea procedurală gravă și circumstanța de fapt care putea conduce la alt rezultat.

135. Simetria nu înseamnă ignorarea pozițiilor diferite ale părților. Persoana contestă o ingerință deja dispusă, iar Comisia contestă refuzul CSM de a dispune ingerința. În ambele cazuri, instanța verifică hotărârea; în al doilea, însă, ea trebuie să justifice cu deosebită grijă crearea directă a măsurii negative.

136. Noțiunea de „*circumstanțe de fapt care puteau conduce*” la alt rezultat constituie un motiv autonom și nu poate fi condiționată de demonstrarea unei erori grave ori vădite. Pentru a evita confundarea sa cu o reponderare liberă, **circumstanța trebuie însă identificată concret, raportată la considerentele CSM și motivată sub aspectul aptitudinii sale de a schimba rezultatul**.

137. O circumstanță relevantă trebuie să fie concretă, verificabilă și pertinentă pentru criteriul evaluat. Instanța trebuie să explice nu doar că faptul putea fi privit altfel, ci de ce, în raport cu probele și criteriul legal, acesta putea conduce la promovare sau nepromovare.

138. În mod similar, **eroarea procedurală trebuie să fie gravă și să fi afectat caracterul echitabil al procedurii. O neregularitate fără efect asupra participării, probelor, contradictorialității sau motivării nu poate susține direct nepromovarea**.

139. Filtrul protejează și eficiența mecanismului. El concentrează controlul asupra erorilor procedurale grave și circumstanțelor de fapt relevante, evită repetarea integrală nemotivată a evaluării și conferă un obiect precis controlului hotărârii CSM.

140. Pentru autorul excepției, filtrul este garanția că hotărârea favorabilă nu va fi înlăturată exclusiv pentru că o altă autoritate preferă concluzia inițială a Comisiei.

141. Rezerva de interpretare solicitată nu trebuie să restrângă nepermis competența CSJ și nici să adauge condiția unei erori grave la motivul factual. Ea trebuie să clarifice numai că legitimarea Comisiei și lista soluțiilor nu eludează cele două motive ale art. 19 alin. (6) din lege și obligația unei motivări raportate la hotărârea CSM.

142. Orice interpretare care permite eludarea articolului 19 alin. (6) prin invocarea directă a alineatului (5) pct. 2 lit. c) din lege ar separa artificial soluția de condițiile sale și ar contraveni coerenței legii.

7. Actul jurisdicțional pretins arbitrar și răspunderea individuală

143. Sintagma „*comisia de evaluare a stabilit că*” devine deosebit de sensibilă atunci când obiectul material este un act jurisdicțional definitiv. Evaluarea integrității nu poate funcționa ca o cale de atac împotriva soluției și nu poate deduce lipsa de integritate numai din rezultatul nefavorabil al unei cauze la CtEDO.

144. Răspunderea internațională aparține statului. Hotărârea CtEDO poate identifica o deficiență structurală, legislativă, investigativă sau jurisdicțională, dar nu stabilește automat vinovăția etică personală a fiecărui judecător care a participat la o etapă internă.

145. Pentru a trece de la condamnarea statului la lipsa individuală de integritate sunt necesare verigi distincte: norma imperativă aplicabilă; jurisprudența anterioară relevantă; actul concret; rolul personal al judecătorului; forma și gradul culpei; contribuția la încălcare; gravitatea și proporționalitatea consecinței.

146. Omiterea unei verigi produce un salt logic. Faptul că statul a pierdut o cauză nu demonstrează, singur, că membrul unui complet colegial a acționat arbitrar, cu rea-credință ori cu o neglijență atât de gravă încât să își piardă mandatul.

147. Rolul în complet trebuie individualizat. Judecătorul-raportor, președintele completului și membrul care participă la deliberare au aceeași obligație generală de independență și legalitate, dar poziția concretă, accesul la informație, practica existentă și caracterul evident al problemei pot influența gradul de imputabilitate.

148. Existența unei norme imperative trebuie demonstrată, nu presupusă retrospectiv. O regulă generală sau un principiu larg nu este suficient dacă situația concretă admitea, la data actului, interpretări rezonabile concurente.

149. Jurisprudența CtEDO anterioară trebuie să privească o situație suficient de similară și să ofere judecătorului un reper previzibil. Folosirea unei hotărâri ulterioare pentru a califica retroactiv o soluție ca arbitrară ar afecta securitatea juridică.

150. Caracterul arbitrar nu poate fi redus la motivare insuficientă ori la interpretare greșită. În sensul garanțiilor constituționale și convenționale, el presupune o abatere gravă și evidentă, lipsită de justificare juridică rezonabilă, însoțită de elementul individual necesar.

151. Distincția este esențială pentru independență. Judecătorul trebuie să poată interpreta legea cu bună-credință fără teama că orice soluție infirmată va fi reîncadrată ulterior ca lipsă de integritate și folosită pentru încetarea mandatului.

152. Această protecție nu acoperă conduita deliberat abuzivă, denaturarea flagrantă a legii sau neglijența gravă și inexcusabilă. Ea împiedică numai confundarea răspunderii pentru integritate cu controlul ordinar al calității hotărârii.

153. Formula din art. 11 alin. (2) din lege desemnează constatarea Comisiei în scopul raportului, nu o hotărâre jurisdicțională definitivă. Efectul juridic al promovării sau nepromovării este stabilit prin hotărârea CSM ori, după caz, prin hotărârea CSJ adoptată în cadrul și în limitele art. 19 din lege.

154. Dacă sintagma este înțeleasă ca atribuind Comisiei puterea de a stabili definitiv caracterul arbitrar și de a urmări aplicarea acelei calificări până la nepromovare, fără individualizarea conduitei și fără controlul prevăzut de art. 19 din lege, ea aduce atingere articolelor 6, 20, 23, 116, 121¹ și 123 din Constituție.

8. Standardul probator și obligația de motivare

155. Hotărârea nr. 2/2025 a acordat semnificație diferenței dintre standardul utilizat de Comisie și cel aplicabil CSM. Expresia „*dovezi care confirmă*” reclamă, la etapa deciziei Consiliului, o susținere probatorie superioară simplei existențe a unor dubii.

156. Această garanție materială nu poate deveni irelevantă în fața CSJ. Dacă instanța pronunță direct nepromovarea, ea trebuie să verifice dacă probele confirmă neîndeplinirea criteriului, fără ca simpla constatare a admisibilității contestației să se substituie analizei fondului evaluării.

157. Ar fi incoerent ca CSM să poată pronunța nepromovarea numai pe baza unor dovezi care confirmă neîndeplinirea criteriului, dar aceeași nepromovare să fie pronunțată de instanță numai pentru că aprecierea Comisiei este plauzibilă. Gravitatea consecinței rămâne aceeași, iar hotărârea instanței este irevocabilă.

158. Comisia, în calitate de autor al contestației, trebuie să fundamenteze motivul de admitere invocat și soluția solicitată. Persoana evaluată nu poate fi obligată să dovedească inexistența oricărei interpretări defavorabile a unui material ambiguu.

159. Motivarea trebuie să răspundă argumentelor esențiale: norma imperativă, caracterul anterior și similar al jurisprudenței, rolul personal în complet în cazul actelor colegiale, gradul de culpă, existența unei practici divergente, legătura cauzală și proporționalitatea.

160. Atunci când CSM a oferit explicații punctuale asupra acestor elemente, instanța nu le poate înlătura prin formule generale. Ea trebuie să arate eroarea fiecărei premise determinante și motivul pentru care corectarea conduce la nepromovare.

161. Un standard probator înalt nu echivalează cu imposibilitatea nepromovării. El corespunde gravității rezultatului și reduce riscul ca diferențele profesionale rezonabile să fie transformate în sancțiuni de integritate.

162. În cazul actelor colegiale, standardul reclamă dovezi privind contribuția și atitudinea individuală, nu doar semnătura pe hotărâre. Participarea atrage responsabilitate, dar natura și intensitatea acesteia trebuie demonstrate.

163. Interpretarea conformă impune ca, atunci când CSJ pronunță direct nepromovarea, controlul să ofere o protecție probatorie și procedurală efectivă, corespunzătoare gravității măsurii, și să motiveze de ce sunt întrunite elementele personale, gravitatea conduitei și necesitatea consecinței.

9. Accesul efectiv la justiție și prima soluție judiciară negativă irevocabilă

164. Convenția și Constituția nu garantează, ca regulă generală, mai multe grade de jurisdicție pentru orice litigiu privind drepturi și obligații civile. Caracterul irevocabil al hotărârii CSJ nu produce, singur, neconstituționalitatea.

165. Particularitatea cauzei este că CSM a constatat promovarea, iar Comisia solicită CSJ să formuleze pentru prima dată constatarea negativă de integritate. Prima soluție jurisdicțională eliminatorie ar fi în același timp definitivă și irevocabilă.

166. Autorul participă la proces și poate formula apărări, ceea ce reprezintă o garanție importantă. Totuși, el nu va putea supune unei alte instanțe aprecierea negativă care ia naștere pentru prima dată în hotărârea CSJ.

167. Această situație nu creează automat un drept la apel. Ea justifică intensificarea cerințelor de accesibilitate a standardului, contradictorialitate, sarcină a argumentării, probă și motivare în unica procedură jurisdicțională.

168. În special, instanța trebuie să ofere posibilitatea efectivă de a răspunde tuturor temeiurilor pe care ar putea întemeia nepromovarea. Soluția nu poate utiliza motive decisive asupra cărora părțile nu au avut ocazia reală să se pronunțe.

169. Hotărârea trebuie să răspundă apărărilor privind individualizarea, standardul probator și proporționalitatea. ***Simpla însușire a raportului Comisiei nu ar constitui control efectiv asupra hotărârii CSM.***

170. Cu cât soluția CSJ se îndepărtează de considerentele CSM, cu atât trebuie să explice mai precis motivul legal admis, norma și probele care justifică rezultatul opus. Aceasta este consecința funcției de control și a caracterului irevocabil, nu instituirea unui motiv suplimentar de admitere.

171. Articolul 20 din Constituție este respectat dacă procedura oferă un control real și complet, iar soluția directă negativă rezultă din aplicarea unuia dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege, cu respectarea contradictorialității și obligației de motivare. El este afectat dacă lista soluțiilor este tratată ca permisiune de reevaluare fără raportare la motivele legale.

172. Prin urmare, argumentul autorului nu este absența unui al doilea grad de jurisdicție, ci ***necesitatea ca unicul control care poate crea măsura negativă să fie previzibil, contradictoriu și motivat la intensitatea corespunzătoare consecinței.***

10. Viața privată și profesională, reputația și proporționalitatea

173. Articolul 28 din Constituție și articolul 8 din Convenție devin incidente atunci când măsura profesională produce consecințe suficient de grave asupra vieții private, identității sociale și reputației persoanei.

174. În cazul nepromovării extraordinare a unui judecător, efectele sunt cumulative: încetarea mandatului, interdicția privind funcțiile publice prevăzute de lege, pierderea indemnizației unice de concediere și, după caz, a pensiei speciale, afectarea veniturilor, a identității profesionale și asocierea publică cu lipsa de integritate.

175. Aceste efecte sunt invocate ca fiind apte să atingă pragul de gravitate prevăzut de jurisprudența CtEDO. Incidența art. 8 CEDO trebuie verificată concret, prin natura și intensitatea consecințelor, iar nu prezumată numai din existența unui litigiu profesional. Dacă pragul este atins, ingerința trebuie să fie prevăzută de o lege suficient de clară, să urmărească un scop legitim și să fie necesară și proporțională.

176. Scopul integrității judiciare este legitim și de o importanță deosebită. Disputa privește necesitatea concretă a măsurii eliminatorii atunci când CSM a constatat că deficiențele nu ating pragul lipsei de integritate.

177. Analiza proporționalității trebuie să diferențieze eroarea profesională, care poate fi remediată prin formare, evaluare ordinară ori alte mecanisme, de conduita gravă care compromite integritatea și justifică încetarea mandatului.

178. Cauza Sevdari v. Albania demonstrează că, în lipsa relei-credințe și în prezența unor neregularități patrimoniale explicabile și a unei deficiențe profesionale izolate, sancțiunea extremă poate fi disproporționată. Ea nu privește răspunderea pentru motivarea unei hotărâri judiciare, fiind relevantă pentru principiul individualizării și proporționalității. Cauza Nikëhasani v. Albania arată că rezultatul poate fi opus când există probleme serioase și individualizate de integritate.

179. În cauza autorului, CSM a efectuat o analiză a rolului, contextului, vinovăției și gravității. Pentru a înlocui concluzia, CSJ trebuie să arate nu doar că o critică profesională este întemeiată, ci că pragul integrității și necesitatea măsurii extreme au fost stabilite.

180. Proporționalitatea trebuie motivată separat de constatarea deficienței. ***O eroare poate exista fără ca destituirea prin nepromovare să fie răspunsul necesar într-o societate democratică.***

181. Interpretarea care permite nepromovarea directă fără individualizare și fără analiza proporționalității poate afecta drepturile garantate de articolele 28, 43, 54 și 116, citite prin articolul 4 din Constituție și articolele 6 și 8 din Convenție, dacă drepturile respective sunt incidente în circumstanțele concrete.

11. Independența judecătorului și efectul inhibitor asupra funcției jurisdicționale

182. Independența judecătorului nu este un privilegiu personal, ci garanția justițiabilului că soluția este adoptată fără presiune, teamă ori interes exterior cauzei. Regimul răspunderii trebuie să sancționeze abuzul fără a penaliza interpretarea de bună-credință.

183. Un mecanism care permite selectarea retrospectivă a hotărârilor, calificarea lor administrativă drept arbitrar și obținerea destituirii pentru simpla diferență de interpretare poate produce un efect inhibitor asupra tuturor judecătorilor.

184. Riscul este accentuat când criteriul nu separă clar eroarea de conduita gravă, când rolul individual nu este demonstrat și când autorul recomandării poate obține o reevaluare liberă după ce CSM a refuzat confirmarea.

185. Garanția independenței nu împiedică evaluarea integrității. Ea cere ca actul jurisdicțional să fie folosit ca temei al măsurii eliminatorii numai în condiții restrictive, previzibile și individualizate.

186. HCC nr. 12/2017, HCC nr. 23/2016 și HCC nr. 2/2025 provin din regimuri juridice diferite și nu consacră împreună un unic prag de „eroare gravă ori vădită” pentru evaluarea externă. Ele pot fi coroborate numai pentru exigențele comune ale previzibilității, individualizării, delimitării erorii de bună-credință de conduita arbitrară și evitării imputării automate a răspunderii statului judecătorului.

187. ***Articolele 116, 121¹ și 123 din Constituție impun ca rolul CSM să fie real*** tocmai în acest punct. Consiliul trebuie să poată proteja judecătorul de imputarea automată, fără ca hotărârea sa să fie imună la controlul deplin al CSJ exercitat prin motivele stabilite de lege.

188. Controlul CSJ întărește independența dacă remediază viciile procedurale și factuale relevante, asigură procedura echitabilă și impune respectarea criteriilor evaluării. Rezerva de interpretare propusă nu trebuie să protejeze erorile CSM ori să paralizizeze vettingul, ci să împiedice numai pronunțarea nepromovării în afara motivelor art. 19 alin. (6) din lege sau prin imputarea automată a hotărârilor CtEDO judecătorului evaluat.

12. Coerența logică a interpretării: identitate, noncontradicție, terț exclus și rațiune suficientă

189. Regulile logicii juridice nu înlocuiesc normele constituționale și nici nu pot crea motive de admitere pe care legea nu le prevede. Ele permit însă verificarea coerenței raportului dintre constatarea Comisiei, decizia CSM, motivele controlului și soluția CSJ.

190. Principiul identității cere păstrarea sensului noțiunilor utilizate. Calitatea procesuală desemnează dreptul de a sesiza instanța și nu dovedește temeinicia contestației; lista soluțiilor desemnează competența CSJ după admitere și nu constituie ea însăși un motiv de admitere; controlul deplin privește hotărârea CSM și nu se confundă automat cu reluarea originară a evaluării.

191. Principiul noncontradicției nu opune rolul principal al CSM controlului deplin al CSJ. Cele două coexistă dacă instanța verifică efectiv hotărârea prin motivele legale. Contradicția apare numai dacă se afirmă că art. 19 alin. (6) din lege limitează admiterea, dar în același timp legitimarea Comisiei sau lista soluțiilor sunt tratate ca suficiente pentru o reponderare autonomă.

192. Principiul terțului exclus operează după identificarea ipotezei legale: fie este demonstrată eroarea procedurală gravă care a afectat echitatea, fie aceasta nu este demonstrată; fie este demonstrată circumstanța de fapt aptă să conducă la alt rezultat, fie aceasta nu este demonstrată. Cele două motive sunt alternative, iar formula logică nu permite eliminarea motivului factual și nici transformarea erorii grave ori vădite într-o condiție generală adăugată legii.

193. Principiul rațiunii suficiente cere ca rezultatul negativ să se sprijine pe o explicație completă. Comisia trebuie să indice motivul legal, faptul sau viciul, considerentul CSM afectat și efectul, iar instanța trebuie să demonstreze legătura dintre admiterea motivului și nepromovarea pronunțată.

194. Cauzalitatea este indispensabilă. ***O deficiență a motivării CSM nu justifică automat soluția opusă și poate impune numai corectarea ori completarea analizei.*** Nepromovarea directă se justifică dacă motivul legal admis, probele și criteriile materiale conduc, în urma analizei motivate, la această soluție.

195. În mod similar, existența unei erori într-o hotărâre judecătorească nu conduce automat la lipsa de integritate. Trebuie demonstrată legătura dintre actul concret, conduita individuală, elementul subiectiv cerut de norma aplicabilă, gravitate și proporționalitatea măsurii.

196. Aplicate împreună, aceste reguli exclud două salturi logice: de la calitatea procesuală și raportul Comisiei direct la nepromovare și de la condamnarea statului direct la culpa personală a judecătorului. Ele nu exclud constatarea nepromovării atunci când unul dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege și criteriile materiale sunt demonstrate.

197. Interpretarea conformă propusă păstrează astfel coerența dintre natura raportului, rolul CSM, controlul deplin al CSJ, motivele alternative de admitere și severitatea soluției, fără a rescrie art. 19 alin. (6) din lege și fără a diminua competența instanței.

13. Deosebirea față de Hotărârea nr. 2/2025 și Deciziile nr. 166/2025 și nr. 148/2026

198. Hotărârea nr. 2/2025 a examinat, între altele, art. 11 alin. (2) din lege și arhitectura generală a evaluării. Prezenta critică nu solicită Curții să nege posibilitatea evaluării actelor arbitrate și nici să reconsidere legitimitatea mecanismului.

199. Critica actuală pornește de la caracterul raportului Comisiei, rolul decizional al CSM și cerințele aplicabile actelor jurisdicționale. HCC nr. 2/2025 nu stabilește însă că aprobarea CSM este singura cale prin care poate lua naștere nepromovarea și nici că CSJ poate substitui hotărârea Consiliului numai pentru o eroare gravă ori vădită.

200. Decizia nr. 166/2025 este o decizie de inadmisibilitate. Ea a reținut că atât persoana evaluată, cât și Comisia pot contesta hotărârea consiliului, că art. 19 alin. (6) din lege conține două motive de admitere și că rolul subsidiar, dar deplin al CSJ este compatibil cu rolul constituțional central al CSM. Referirea la erorile grave ori vădite exprimă intensitatea posibilă a controlului și deferența, nu un motiv exclusiv care înlocuiește textul legii.

201. Decizia nr. 148/2026 este, de asemenea, o decizie de inadmisibilitate. Curtea a considerat suficient cadrul art. 19 alin. (6) din lege, a reținut controlul substanțial al CSM și CSJ și nu a constatat o ingerință în articolele 20 și 116 din Constituție. Din acest motiv, prezenta sesizare demonstrează o problemă normativă realmente distinctă, nu reia sub o altă formulă criticile deja respinse.

202. Aspectul pretins distinct este efectul cumulat al legitimării Comisiei și al competenței CSJ de a pronunța, după reevaluare, prima soluție negativă directă. Noutatea nu constă în limitarea controlului factual al CSJ, ci în întrebarea dacă aceste două texte pot fi tratate ca suficiente pentru a ocoli identificarea unuia dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege.

203. Niciuna dintre soluțiile anterioare nu autorizează o reponderare liberă, desprinsă de motivele legale. În același timp, niciuna nu consacră „eroarea gravă ori vădită” ca prag exclusiv pentru motivul autonom al circumstanțelor de fapt. Prezenta critică trebuie menținută între aceste două limite.

204. Deosebirea este și factuală. Procedura autorului a fost reluată, Comisia a menținut concluzia negativă, iar CSM a respins din nou raportul și a constatat promovarea după examinarea deficiențelor indicate anterior.

205. Deosebirea este și procesuală. Nu persoana evaluată solicită protecție împotriva unei măsuri negative deja dispuse, ci Comisia urmărește aplicarea pentru prima dată a măsurii negative împotriva hotărârii autorității constituționale competente.

206. Deosebirea pretins normativă constă în efectul combinat al art. 11 alin. (2), art. 19 alin. (1) și art. 19 alin. (5) pct. 2 lit. c), citite împreună cu motivele art. 19 alin. (6) din lege, nu în examinarea izolată a unui alineat deja controlat.

207. Din aceste motive nu se solicită revizuirea jurisprudenței anterioare și nici restrângerea plenitudinii controlului. Se solicită precizarea că legitimarea Comisiei și competența asupra soluției nu operează autonom față de motivele art. 19 alin. (6) din lege și față de garanțiile aplicabile actelor jurisdicționale pretins arbitrare.

208. Dacă Curtea va considera că și această relație normativă a fost soluționată prin DCC nr. 166/2025 sau DCC nr. 148/2026, condiția noutății nu va fi îndeplinită. Tocmai de aceea, prezenta sesizare delimitează critica de simpla nemulțumire față de interpretarea ori aplicarea art. 19 alin. (6) din lege în litigiul concret.

14. Interpretarea conformă Constituției și remediul constituțional necesar

209. Curtea poate păstra textele în ordinea juridică printr-o rezervă de interpretare limitată la raportul dintre acestea și art. 19 alin. (6) din lege, fără a introduce un nou motiv de admitere și fără a stabili ea însăși soluția litigiului principal.

210. În privința art. 11 alin. (2) din lege, sintagma „comisia de evaluare a stabilit că” desemnează constatarea formulată de Comisie în scopul raportului, fără autoritate jurisdicțională și fără efect eliminatoriu autonom; rezultatul juridic este stabilit de CSM sau, în condițiile art. 19 din lege, de CSJ.

211. În privința art. 19 alin. (1), calitatea procesuală a Comisiei trebuie exercitată prin invocarea și demonstrarea unuia dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege: fie eroarea procedurală gravă care a afectat echitatea procedurii, fie circumstanța de fapt care putea conduce la promovare sau nepromovare.

212. În privința art. 19 alin. (5) pct. 2 lit. c) din lege, nepromovarea directă după o hotărâre favorabilă emisă în urma reevaluării poate fi pronunțată după constatarea unuia dintre motivele legale, cu verificarea distinctă a îndeplinirii criteriilor materiale și cu motivarea raportului dintre motivul admis, probe și soluția directă.

213. Simpla existență a unei alte aprecieri rezonabile, reponderarea liberă a acelorași circumstanțe sau preferința instituțională pentru concluzia Comisiei, fără identificarea unuia dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege, nu pot constitui temei suficient pentru substituție.

214. Când evaluarea se bazează pe acte jurisdicționale, instanța trebuie să individualizeze norma imperativă pretins încălcată, relevanța jurisprudenței CtEDO anterioare într-o situație similară, rolul personal, elementul subiectiv cerut de norma evaluării, contribuția la încălcare, gravitatea conduitei și proporționalitatea nepromovării.

215. Hotărârea trebuie să explice raportul dintre motivul de admitere, considerentele CSM și soluția directă, să răspundă apărărilor esențiale și să evite convertirea automată a răspunderii statului într-o culpă personală a judecătorului.

216. Această rezervă păstrează eficiența evaluării, accesul Comisiei la instanță și plenitudinea controlului CSJ. Totodată, ea asigură că hotărârea CSM constituie obiectul real al controlului, iar nepromovarea directă rezultă din aplicarea motivelor și criteriilor legale, nu dintr-o competență implicit nelimitată.

217. *Dacă textele nu pot fi interpretate în acest sens, remediul solicitat este declararea neconstituționalității lor în măsura în care efectul normativ cumulat permite Comisiei să obțină nepromovarea directă printr-o reevaluare autonomă, fără întrunirea vreunui dintre motivele art. 19 alin. (6), fără individualizarea conduitei și fără motivarea proporționalității măsurii.*

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

218. În baza considerentelor invocate, solicităm admiterea prezentei sesizări și examinarea ei în fond.

219. Cu titlu principal, solicităm constatarea că sintagma „*comisia de evaluare a stabilit că*” din art. 11 alin. (2), sintagma „*sau de către comisia de evaluare*” din art. 19 alin. (1) și sintagma „*sau nepromovarea*” din art. 19 alin. (5) pct. 2 lit. c) din Legea nr. 252/2023 sunt constituționale în interpretarea cumulativă potrivit căreia: raportul Comisiei nu produce prin el însuși efectul juridic al nepromovării; contestația Comisiei trebuie întemeiată pe unul dintre motivele distincte ale art. 19 alin. (6) din lege; iar CSJ poate constata direct nepromovarea după hotărârea favorabilă emisă în urma reevaluării numai după constatarea motivului legal și verificarea, printr-o motivare proprie, a îndeplinirii criteriilor materiale ale nepromovării, nu în baza unei simple preferințe pentru o altă pondere a acelorași probe.

220. Din perspectiva garanțiilor constituționale, solicităm precizarea că, atunci când nepromovarea se întemeiază pe acte jurisdicționale pretins arbitrare, constatarea trebuie să individualizeze norma imperativă încălcată, relevanța unei jurisprudențe CtEDO anterioare într-o situație similară, rolul personal al judecătorului, elementul subiectiv cerut de norma evaluării, contribuția concretă la încălcare, gravitatea și proporționalitatea măsurii; condamnarea statului sau existența unei erori profesionale nu sunt suficiente prin ele însele.

221. În vederea asigurării efective a garanțiilor constituționale, solicităm precizarea că, în exercitarea calității sale procesuale, Comisia poartă sarcina de a indica concret fie eroarea procedurală gravă și efectul ei asupra echității, fie circumstanța de fapt care putea conduce la alt rezultat, considerentul CSM afectat și legătura dintre motivul invocat și nepromovarea solicitată.

222. Cu titlu subsidiar, dacă textele nu pot suporta interpretarea conformă de mai sus, solicităm declararea neconstituționalității sintagmelor contestate în măsura în care efectul lor cumulat permite Comisiei să obțină constatarea directă și irevocabilă a nepromovării printr-o reevaluare autonomă a acelorași circumstanțe, fără întrunirea vreunui dintre motivele art. 19 alin. (6) din lege, fără individualizarea conduitei și fără o motivare proprie privind îndeplinirea criteriilor și proporționalitatea măsurii.

VI. LISTA DOCUMENTELOR

- 1) Hotărârea CSM nr. 693/50 din 30 decembrie 2025;
- 2) Raportul Comisiei de Evaluare privind reevaluarea judecătorului Ion Bulhac din iunie 2026;
- 3) Hotărârea CSM nr. 358/23 din 4 august 2026;
- 4) Contestația Comisiei de Evaluare a Judecătorilor din 25 august 2026;
- 5) Încheierea Curții Supreme de Justiție din 28 august 2026.

VII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

223. Declar pe onoare că informațiile prezentate în această sesizare corespund, în măsura cunoașterii autorului și reprezentantului său, actelor procedurale anexate și surselor jurisprudențiale indicate.

Locul: Chișinău

Data: _____ 2026

Digitally signed by Bulhac Ion
Date: 2026.09.21 15:34:35 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova
MOLDOVA EUROPEANĂ

Ion Bulhac, autorul excepției de neconstituționalitate

Ex: Avocat Vasile Nicoară, BAA „Pro Dreptate”

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la excepția de neconstituționalitate

Comisia de Evaluare a Judecătorilor împotriva
Consiliului Superior al Magistraturii, terț Ion Bulhac
(evaluarea externă conform Legii nr. 252/2023)

*(Dosarul nr. 3-11/26
Nr. PIGD 2-26109030-01-3-25082026)*

28 septembrie 2026

Textul corespunde originalului

**Examinând în ședință publică cererea terțului Ion Bulhac privind sesizarea
Curtii Constituționale,**

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Vladislav Gribincea, *Președinte,*

Ana Cucerescu,

Ion Munteanu, *judecători,*

cu participarea grefierului Egor Soroceanu,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află cauza administrativă nr. 3-11/26, intentată prin contestația Comisiei de Evaluare a Judecătorilor (Comisia) împotriva Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), terț Ion Bulhac. Prin contestație se solicită anularea Hotărârii CSM nr. 358/23, din 04 august 2026, și constatarea nepromovării evaluării externe de către judecătorul Ion Bulhac.

2. Prin raportul din 12 iunie 2025, Comisia a propus nepromovarea evaluării. Prin Hotărârea nr. 693/50 din 30 decembrie 2025, CSM a respins raportul și a dispus reevaluarea. La 16 iunie 2026, Comisia a aprobat raportul de reevaluare, propunând din nou nepromovarea. Prin hotărârea contestată, CSM a respins raportul de reevaluare și a constatat promovarea evaluării de către Ion Bulhac.

3. Contestația a fost depusă la 25 august 2026. Prin încheierea din 28 august 2026, aceasta a fost primită spre examinare, ședința fiind fixată pentru 28 septembrie 2026.

4. La 21 septembrie 2026, Curtea a primit cererea terțului privind excepția de neconstituționalitate. Ion Bulhac a solicitat sesizarea Curtii Constituționale în privința efectului normativ cumulat al sintagmelor „comisia de evaluare a stabilit că” din art. 11 alin. (2), „sau de către comisia de evaluare” din art. 19 alin. (1) și „sau nepromovarea” din art. 19 alin. (5) pct. 2) lit. c) din Legea nr. 252 din 17 august 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor. Cu titlu principal, el solicită o interpretare conformă Constituției, iar subsidiar, declararea neconstituționalității sintagmelor în măsura în care efectul lor cumulat ar permite o asemenea soluție. În motivare sunt invocate garanțiile statului de drept, accesului la justiție, previzibilității legii, dreptului la apărare, vieții private, dreptului la muncă și proporționalității, precum și independența judecătorilor și rolul constituțional al CSM, prin raportare la art. 1 alin. (3); 4, 20, 23, 26, 28, 43, 54, 116, 121¹ și 123 din Constituție, în corelație cu art. 6 și 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

5. În ședința de judecată, reprezentanta CSM, Olesea Ciobanu, și terțul Ion Bulhac, reprezentat de avocatul Vasile Nicoară, au solicitat admiterea cererii

privind ridicarea excepției de neconstituționalitate. Reprezentanții Comisiei, Valeriu Cernei și Roger Gladei au lăsat soluționarea cererii la discreția instanței de judecată.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ ȘI JURISPRUDENȚA RELEVANTĂ

6. Art. 195 Cod administrativ:

„Procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.”

7. Art. 12¹ Cod de procedură civilă:

„(1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.

(4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

8. Pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate este necesară întrunirea cumulativă a tuturor condițiilor prevăzute la art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă. Prin hotărârea nr. 2/2016, Curtea Constituțională a explicat că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării, sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la

verificarea întrunirii condițiilor legale. Verificarea constituționalității este competența exclusivă a Curții Constituționale.

9. În primul rând, obiectul excepției îl constituie dispoziții ale unei legi. Controlul constituționalității acestora intră în competența Curții Constituționale, potrivit art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

10. În al doilea rând, cererea este formulată de Ion Bulhac, participant la proces și titular al situației juridice vizate nemijlocit de contestație. Excepția invocă protejarea propriilor drepturi, deoarece Comisia solicită constatarea nepromovării evaluării sale. Condiția referitoare la subiectul care solicită ridicarea excepției este, așadar, îndeplinită.

11. În al treilea rând, prevederile contestate sunt aplicabile cauzei. Articolul 11 alin. (2) privește constatarea neîndeplinirii criteriului de integritate etică, pe care se întemeiază rapoartele Comisiei; art. 19 alin. (1) reglementează dreptul Comisiei de a contesta hotărârea CSM; art. 19 alin. (5) pct. 2) lit. c) reglementează soluția de constatare a nepromovării solicitată prin contestație. Efectul lor cumulat are o legătură directă cu obiectul litigiului, în care CSM a constatat promovarea după reevaluare, iar Comisia solicită soluția contrară.

12. Jurisprudența constituțională anterioară nu înlătură, în limitele verificării efectuate la această etapă, posibilitatea sesizării cu critica formulată. Nu a fost constată identitatea obiectului și a criticii cu o problemă deja tranșată care să împiedice ridicarea excepției.

13. Prin hotărârea nr. 2/2025, Curtea Constituțională a recunoscut art. 19 alin. (5) din Legea nr. 252/2023 nu contravine art. 6 și 116 din Constituție. Totuși, argumentele invocate pun în discuție aspecte juridice care nu au fost analizate în hotărârea Curții Constituționale nr. 2/2025. Acestea se referă la dreptul Comisiei de evaluare de a contesta hotărârile Consiliului și dreptul Curții Supreme de Justiție de a constata nepromovarea evaluării când Consiliul a dispus promovarea evaluării. În aceeași hotărâre a fost clarificată și sarcina probațiunii la aplicarea Legii nr. 252/2023, însă argumentele invocate pentru declararea neconstituționate a sintagmei din art 11 alin. (2) sunt diferite de cele analizate anterior de către Curtea Constituțională. Prin urmare, și ultima condiție pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate a fost îndeplinită (decizia CC nr. 88/2025, § 17).

14. Din considerentele de mai sus, în conformitate cu art. 195 și art. 230 Cod administrativ și art. 12¹ Cod de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite cererea lui Ion Bulhac cu privire la sesizarea Curții Constituționale privind exercitarea controlului constituționalității unor prevederi din Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor.

Se ridică excepția de neconstituționalitate și se remite Curții Constituționale sesizarea depusă în vederea examinării constituționalității următoarelor sintagme din Legea nr. 252/2023:

- a. „comisia de evaluare a stabilit că” din art. 11 alin. (2);
- b. „sau de către comisia de evaluare” din art. 19 alin. (1);
- c. „sau nepromovarea” din art. 19 alin. (5) pct. 2) lit. c).

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte	/semnătura/	Vladislav Gribincea
------------	-------------	---------------------

Judecători	/semnătura/	Ana Cucerescu
------------	-------------	---------------

	/semnătura/	Ion Munteanu
--	-------------	--------------

Judecător	 Ion Munteanu
-----------	--